שאם נתנו במתנת שכיב מרע

שאינו יכול למחול אי אמרת בשלמא

מתנת שכיב מרע דאורייתא משום

הכי אינו יכול למחול כו' והשתא והלא

מכר שטר חוב דאורייתא ואפי' הכי

יכול למחול ומפרש ר"י דה"פ אי

אמרת בשלמא דאורייתא היינו

מוהעברתם ה"כ עשהו הכתוב יורש

וא"כ אמאי יוכש מוחל מאי אולמיה

דהאי יורש מהאי אי גמי אפי׳ הוי

מכר שטר חוב דרבנן משכחת ביה

אונאה מדאורייתא כגון שהלוהו על

פה ונתן לו יותר מדחי כדי לעשות

שטר שיעבוד או הלוהו בשטר ונתן

לו הלוה יותר מדאי שיחזיר לו

השטר פויהיה מלוה על פה ולרבינו

חיים נראה דקנה מן התורה אם

יש ללוה קרקעות שמוכר לו שיעבוד

שיש לו בקרקעות ובמרובה (ב״ק דף

סב:) כתבתי באריכות:

והאי ביומיה מכירה הוא. תימה

ושם ד״ה והשתח) מוכח דשכירות לח

קני מישראל ששכר פרה מכהן ומלא

לבית דירה אמרו וי"ל דהכא גבי

אונאה כתיב ממכר מיותר לרצות שכירות: בל דבר שבמדה בו'

אפילו פחות מכדי אונאה חוזר.

הכא משמע דרבא מיירי אף

בקרקעות וכן נמי פרק האיש מקדש

(קדושין דף מב: ושם ד"ה ה"ג) דקאמר

דפליג באומדנא אבל פליג במשחתא

אפילו פחות מכדי אונאה חוזר דאמר

רבא כל דבר שבמדה חוזר וחוזר

דקאמר היינו שהמקח בטל לגמרי

כדמוכח ריש התודה (מנחות דף עז.)

ושלהי הספינה (ב"ב דף ל.) וקשה

לבפרק בית כור (שם דף קד. ושם

ד"ה פחות) תנן בית כור עפר אני

מוכר לד מדה בחבל פיחת כל שהוא

ינכה הותיר כל שהוא יחזור ופירש

רשב"ם התם דהא דאמר רבא

דחוזר מילתיה לא הוי בקרקעות

וקשה לפירושו מהכא וי"ל דהתם

אינו אומר המוכר מדדתי שיש בה

בית כור דאו ודאי היה חוזר כדרבא

אלא סתמא אומר כך וסבור היה

המוכר שיש כך ולכך המקח קיים

וא"ת לימא דידע דשדא שיתא ומוכרו

יותר משויו וכיון דורעינהו דלמא בטל אגב קרקע וי"ל בענין זה

פשיטא דיש אונאה שהמכר אינו

מלוי בקרקע אלא בחטי שבשוק:

אלא ראמר שראי בה כרבעי לה.

דבעי ליה ו' והוא לא שדא אלא

ה׳ וי״ל דהמוכר מודה דלא שדא

אלא ה' ואמר דלא בעי אלא ה'

וקרקע זו אם זרעה כדבעי לה שוה

אותם דמים ואגלאי מילתא דבעי

וא"ת היינו מקח טעות

666

ובמקרקעי נמי לא אמרינן

דבפ' קמא דע"ז (דף טו.

קדשים שהוא חייב באחריותן יש להן אונאה

ושאינו חייב באחריותן אין להן אונאה יירבי

יהודה אומר אף המוכר ס"ת בהמה ומרגלית

אין להם אונאה אמרו לו "לא אמרו אלא

את אלו: גמ" מנהני מילי דתנו רבנן יוכי

תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך סדבר הנקנה מיד ליד יצאו קרקעות שאינן

מטלטלים יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות

יצאו שמרות דכתיב וכי תמכרו ממכר שגופו

מכור וגופו קנוי יצאו שמרות שאין גופן

מכור ואין גופן קנוי ואינן עומדין אלא לראיה

שבהם מכאן אמרו המוכר שמרותיו לבשם

יש להם אונאה פשיטא לאפוקי מדרב כהנא

דאמר יאין אונאה לפרומות קמ"ל יש

אונאה לפרומות הקדשות אמר קרא יאחיו

אחיו ולא הקדש מתקיף לה רבה בר ממל

כל היכא דכתיב ידו ידו ממש הוא אלא

מעתה דַכתיב יויקח את כל ארצו מידו הכי

נמי דכל ארעא בידיה הוה נקים לה אלא

מרשותו הכא נמי מרשותו וכל היכא דכתיב

ידו לאו ידו ממש הוא והתניא 307 ממש

תמצא בידו אין לי אלא ידו גגו חצירו

וקרפיפו מנין ת"ל אם המצא תמצא מ"מ

מעמא דכתב רחמנא אם המצא תמצא הא

לאו הכי הוה אמינא כל היכא דכתב ידו

ידו ממש הוא ותו תניא ∞ונתן בידה אין לי

אלא ידה גגה חצירה וקרפיפה מנין ת"ל

ונתן מ"מ מעמא דכתב רחמנא ונתן הא

לאו הכי הו"א כל היכא דכתב ידו ידו ממש

אלא כל ידו ידו ממש הוא ושאני התם ∘

דליכא למימר הכי אלא מרשותו בעי רבי

זירא שכירות יש לו אונאה או אין לו אונאה

ממכר אמר רחמנא אבל לא שכירות או

דלמא לא שנא אמר ליה אביי מי כתיב

ממכר לעולם ממכר סתמא כתיב יוהאי

נמי ביומיה מכירה היא יבעי רבא חמין

וזרען בקרקע מהו יש להם אונאה או אין

להם אונאה כמאן דשריין בכדא דמיין ויש

להם אונאה או דלמא במלינהו על גב

ארעא היכי דמי אילימא דאמר איהו שדאי

בה שיתא ואתו סהדי ואמרי דלא שדא בה

אלא חמשה יוהאמר רבא יכל דבר שבמדה

א) ב"ב עח., ב) [לעיל מו:],

ביכויו מז. למיל י: ב) וביכויו

נים עו. לפילי ., או [הים] עו.], ו) מנחות סט. [ע"ש], ו) קדושין מב: [ושם איתא

רבהן מנחות סטו. ב"ב ל..

ת) [מנחות סט.], ע) [שם], י) שם ע., ל) שם סט., י) שם ע., ל

ט וויקרא כה], מ) [לקמן

"צאן שמרות. מדממעט להו מאונאה משמע דחל המכר מדאוריים" קנו א מיי' פי"ב מהל' מכירה הל' ח ופי"ג הלכה יג סמג לאוין קע טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף מתנת שכיב מרע מדרבנן ופריך והאמר רב נחמן המוכר שטר

טו: קנו ב מיי׳ שם פי״ג הלכה יו סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רכו סעיף

עין משפם

נר מצוה

:53 כם. קנח ג מיי שם פט"ו הלכה א סמג שם טוש"ע ח"מ סי׳ רלב סעיף

קנמ ד מיי שם פי"ג הלי טי סמג שם טוש"ע קו שלה שם שום ע ח"מ סי' רכו סעיף לד ולא איפשיטא:

טוש"ע שם ומשביעין :חמו שבועת היסת: קםא ו מיי׳ פ״ז מהל׳ תמידין ומוספין הלכה יד ופ"י מהלכות אסורות הל׳ ד מאכלות

כם ה מיי׳ שם וסמג שם

קםב ז מיי פ״י מהל׳ מאכלות אסורות מטכטע הסורות הלכה ה ועיין בהשגות ובכ"מ ובל"מ סמג שם :טוש"ע שם סעיף ד

ממג לאוין קמב קמג קמד טוש"ע י"ד סי' רלג סעיף

תורה אור השלם ו וְכִי תִּמְכְּרוּ מִמְכָּר לַעֲמִיתֶךּ אוֹ קְנֹה מִיַּד עָמִיתֶּךְ אַל תּוֹנוּ אִישׁ אֶת אָחָיוּ: ויקרא כה יד אָחָיוּ: ויקרא כה יד אָחִיוּ: ויקרא כה יד אָחִיוּ: זיקרא כה יד 2 בִּי חָשְׁבּוֹן עִיר סִיחֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי הִוֹא וְהוּא נלחם בּמלוּ מוֹאב ֶּנֶלֶךְ יָהְצֶבּוּי יִוּוֹא וְיוּהְא נִלְחַם בְּמֶלֶךְ מוֹאָב הָרִאשׁוֹן וַיִּקַּח אֶת כָּל ארצו מידו עד ארנו:

13 אָם הַמַּצֵא תַמַּצֵא בַיָּדוֹ הגנבה משור עד חמור נַיּגְּבַּרָּוֹ נָּישׁוּוֹ נֵּיוּ וְיָבּיּוּוּ עֵד שֶׂה חַיִּים שְׁנַיִּם יְשַׁלֵם: שמות כב ג בי יַקַּח אַישׁ אַשַּׁה 4 בי יַקּח ובְעָלָה וְהָיָה אָם לא תִּמְצָא חַן בְּעֵינָיו כִּי מְצָא כה ערות דבר וכתב לה ושלחה מביתו:

דברים כד א

קדשים שחייב באחריותן. אמר הרי עלי עולה והפרישה והוממה בשטרות וא"ת פרק מי שמת (ב"ב דף קמו:) אמרינן ומכרה: יש להן אונאה. דכיון דאם מתה או נגנבה חייב באחריותה דידיה היא ואל תונו איש את אחיום קרינא ביה: ושאינו חייב חוב לחברו וחזר ומחלו מחול ואפי׳ יורש מוחל ומודה רב נחמן באחריוסן. כגון דאמר הרי זו: אף המוכר ספר סורה כו'.

מפרש טעמא בגמרא ש בברייתא: גבו' דבר הנקנה מיד ליד. הזהיר עליו בבל תונו: שהוקשו לקרקעות. [דכתיב] והתנחלתם אותם וגו׳ (ויקרא כה) הוקשו לאחוה: מכאן המרו. מדלה המעוט שטרות הלה משום דאין גופן קנוי ומכור: המוכר שערותיו לבשם. לצור בהם אבקת סממנין נמלא ממכרן של אלו לצורך תשמיש גופן הוא: יש להן אונאה. דגופן קנוי ומכור: פשיטא. מאי שנא מכל מטלטלי דעלמא: לפרוטות. סתם מוכר שטרות לבשם אין שם המקח של איסר ביחד אלא של פרוטות: ידו ממש הוא. דקדייקת לעיל מיד עמיתך מטלטלים דוקא הנקחין מיד אל יד: הכא נמי מרשות. עמיתך החמר וחפי׳ הרקעות נמי במשמע: אין לי. שיתחייב כפל: אלא. בומן שלקחה בידו: גגו חלירו [קרפיפו] מנין. שאם נכנסה שם ונעל בפניה לגנבה מנין שקנתה לו חלירו ומתחייב כפל: מ"ל ונתן מ"מ. מדלח כתיב ובידה יתננו: ושחני התם. ויקח את כל ארצו: יש להם אונאה. אם מכרן: בטלינהו אגב ארעא. ואין אונאה לקרקעות ובשלא השרישו קחי: שדחי. זרעתי בה שש סחין: חוור. דמקח טעות הוא דהא בהדיא פי׳ בחזקת כן ואינו כן וכיון שהמקח טעות הוא אפי׳ בטיל להו אגב ארעא חוזר דנהי דאימעיט קרקעות מדין אונאה מדין מקח טעות לא אימעיט שהרי אין זה מכר דאדעתא דהכי לא זבן: כדבעי לה. כמה שלריך לקרקע דמידי דאומדנא דשכיח דטעו הוי כדין אונאה: נשבעין עליהן. אם הודה במהלת כגון טענו פסקת עמי לזרוע ו׳ שמסרתי לך וזרעת חמש והוא אומר זרעתי חמש ומחלה: עומר מתירן. קס"ד אגידולין דידהו קמיבעיא ליה ולהכי קמהדר אי דאשרוש קודם לעומר: תנינה. דעומר מתיר חת גידוליהן במסכת מנחות (דף עא.) והתם מפרש טעמא: ואי דלא השרוש. בשעת הבחת עומר: תנינה. דאין עומר מתירן: דחלדינהו. מן

ושבמשקל ושבמנין אפילו פחות מכדי החדש והיו לריכין שיתירם עומר לאכילה: וורעינהו קודם לעומר. אונאה חוזר אלא ידאמר איהו שדאי בה וחלף ליה עומר עלייהו בדלא אשרוש: כדאבעי לה ואיגלאי מילתא דלא שדא בה מהו כראבעי לה יש להם אונאה או אין להם ואתא ליה עומר וחליף עילוייהו ולא אשרוש קודם לעומר לעומר

אונאה כמאן דשרי בכרא דמיין ויש להם אונאה או דלמא בטלינהו אגב ארעא יינשבעין עליהן או אין נשבעין עליהן כמאן דשדיין בכדא דמיין ונשבעין עליהן או דלמא במלינהו אגב ארעא ואין נשבעין עליהן ישעומר מתירן או אין עומר מתירן היכי דמי אי דאשרוש תנינא אי דלא יי אשרוש תנינא דתנן ייאם השרישו קודם לעומר עומר מתירן ואם לאו אסורין עד שיבא עומר הבא ילא צריכא ידחצדינהו וזרעינהו קודם

גליון הש"ם גמ' אלא כל ידו ידו ממש הוא. עיין סנהדרין דף פה ע"ב תוס' ד"ה עד: תום' ד"ה יצאו וכו' :בסמ"ג עשין עשה פב

מוסף רש"י , אין אונאה לפרוטוח. בפחות מאיסר שהוא מטבע של כסף ולעיל נה.). ת"ל ינתן מכל מקום. ודרשינן ליה באנפי נפשיה, מדלא כחיב ובידה יחננו משמט לו יחייה כל דהוא וידה דכתב רחמנא, דבעינן דומיא דידה דמשתמרת לדעתה וגיחיו עוד.). שדאי בה שיתא. זרעתי בקרקע זו שש כורים (חוחוח חח). דלא שדא בה אלא חמשה. דהשתה איכא שיעור אונאה שתות מחווו. כל דבר שבמדה (שנו). כל ובו שבמות כו' חוזר. כיון דקפיד לא מחיל ואפילו נפחות משתות ולא שייכא בה דין אונאה שיהא מקח קיים ויחזיר אונאה אלא כל המקח בטל וחוזר (שם) שאיו זה כשאר **אונאות דקי"ל** (לעיל מט:) פחות משתות מחיל אינש, דהתם אין כל אדם יכול לנמנס הדמים, אבל טועה במדה טעות הוא ואדעתא להכי לא עביד (קדושיו מב:). וזרעינהו קודם לעומר. דלא שרינהו עומר דאשתקד

ולא השרישו בשעת עומר זה

שיתה וה"ת למה לה תחשב זו הונהת קרקע כיון שלא טעה לא במדת מנין החטין ולא בשומא לא טעה אלא במה שלא הושבח הקרקע כדבעי לה וי"ל כיון דאי הוה שדא בה כדבעי לה כמו שאמר היו שוה אותם דמים נמצא שהאונאה מן החטין ולא מן הקרקע: אמר